

Politikai napilap.
Megjelenik (vasárnap és ünnepnap kivételével) mindennap délután 4 órakor.
Szerkesztőség és kiadó hivatal:
Via Ciotta 28.
Telefon sz.: 778
Szama 4 fillér, Vidéken 6 fillér.

FIUMEI HIRLAP

Előfizetési ár:
Helyben hához hozva
Egy hónapra . . . 1 k. 20 fill.
Negyedévre . . . 3 k. 60 fill.
Vidéken, postai szétküldéssel:
Egy hónapra . . . 1 k. 80 fill.
Negyedévre . . . 5 k. 40 fill.
Hirdetési díj: Egy 4 hasábos nonpareille sor 10 fillér. Hivatalos hirdetések egy sor 20 fill.

A dalmát kérdés.

Irta: Havass Rezső dr.

A királynak dalmátországi látogatása Dalmáciára terelte a figyelmet s Ausztriában valóságos versengés folyik a dalmát kérdés megvitatása körül. A *Neue Freue Presse*, *Clumecky* báró és mások szóltak a tárgyhöz. Ezek érveléseivel majd más alkalommal foglalkozunk. Most csak a magunk álláspontját akarjuk kifejteni, melyet magyar imperiális politikának nevezünk.

Voltak, a kik kezdetben mosolyogtak, a mikor magyar iperializmusról beszéltek, de ma már a közvéleményt áthatotta és viszi előre az imperializmus nagy eszméje, a mely nem egyéb, mint az Árpádoknak és az Anjouknak nagyszabású politikája.

Nem ábránd kép az, hogy a magyarság dicső multját föl kell támasztanunk. A mi volt, újból meglehet, mert a magyar nemzet küldetése ma ugyanaz, mint a mi volt ezer esztendőn keresztül. Jól mondja *Rákosi Jenő*, hogy a magyarság és a szabadság Europa keletén egy szinonim fogalom legyen. Ha az lesz, s ha a mellett a kulturális és gazdasági alkotások terén is előljárunk, akkor Magyarország közép-pontja és irányítója lesz a Balkán államoknak és hatalmának fénye ki fog sugárzani az egész civilizált világra.

Még csak rövid ideje, hogy országunkban a rend helyre állott s bizonyosságát adtuk annak, hogy a magyar nemzetet megtörni és jogos álláspontjától megfosztani nem lehet s máris erőnknek e megnyilatkozására hozzánk sietnek más országok fiai, hogy szeretetüket, ragaszkodásukat nekünk följánlják s támogatásukat kikérjék.

Bosznia és Hercegovina egyik küldöttsége Kossuth Ferencet, nemzetük egyetlen reményének nevezte. Dalmáciából és Szerbiából is jöttek küldöttségek és üdvözlések Kossuthhoz, melyek mind a magyar nemzet erejébe vetett bizalmuknak adtak kifejezést. Vajjon ez nem a Nagy Lajos korának pirkadása-e?

Független és hatalmas Magyarországot azonban tenger nélkül el sem képzelhetünk. Kálmán királyunk lánglelkét kell követnünk s ott lent az Adria partján — a dalmát kikötőkön át — kell a gazdasághoz és nagysághoz vezető utat megtalálnunk. Dalmácia nélkül független gazdasági politikát nem csinálhatunk, hatalmasok nem lehetünk s jól mondotta *Drohobeczki Gyula* kőrösi püspök, Horvát-, Szlavon-, Dalmátországi országgyűlésének delegátusa f. évi május hó 29-én a magyar országgyűlésen, hogy Dalmácia visszacsatolása által nemcsak a törvényben biztosított ősi jogok nyernének kielégítést, hanem a Szent István koronája alá tartozó államközösség nagy gazdaságpolitikai jövője is biztosítottatik.

Dalmácia visszacsatolását tehát egyik legfontosabb feladatunknak kell tekintenünk.

Mint már több ízben megírtam, 1868: XXX. törvénycikk idevonatkozó szakaszai értelmében a visszacsatolás Magyar-, Horvát- és Dalmátországi közreműködésével, illetve hozzájárulásával történhetik meg. A visszacsatolást kívánjuk most mi is, a horvátok is, meg a dalmátok is. *E kedvező helyzetet, a három érdekelt tényezőnek egyértelmű igyekeését föl kell használnunk, mert lehet, hogy később oly fordulatok állanak be, a melyek lehetlenné teszik azt, a mit ma könnyűszerrel keresztül vihetünk.*

Fontos körülmény, hogy a dalmátok most hozzánk kíváncznak. Ausztria száz éven át mindent elkövetett ugyan, hogy a dalmátokban ellenünk gyűlöletet ébreszsen és több ízben sikerült is bujtogatásainak Dalmáciában a közvélemény egy részét ellenünk fordítani, a mellett azonban Dalmáciát teljesen elhanyagolta és koldusbotra juttatta.

Ma a dalmátok tisztán látnak s az osztrákok fondorkodása őket többé meg nem téveszti. A Budapesten magyar nyelven megjelenő *Croatia* című folyóirat érdekesen ismerteti a dalmátok mai gondolkodását. Májusi számában a következőket írja:

„Ausztria gazdasági politikája Dalmáciát oly kétségbeeső helyzetbe sodorta, hogy ma már általános meggyőződésé vált az a tudat, hogy Dalmácia gazdaságilag csak akkor fog föléledni, ha mielőbb megszabadul Ausztriától. Azért ne is csodálkozzék senki, ha ma egész Dalmácia határozottan és egyhangulag követeli: El Bécstől.“ Áprilisi füzetében pedig így elmélkedik: „Magyarország jelenleg a lehetőleg nagyobb rokonérzésnek örvend Dalmáciában s egész Dalmácia izig átvánhatva az egyesülés eszméje által. Van egy erő, egy igen hatalmas erő, mely diadalmaskodni fog azon számos akadályon, amely mind máig lehetlenné tette Dalmáciának Magyarországgal kívánt állami közösségre való visszatérést. Ez az erő, jobban mondva két erő pedig: a nemzeti eszme és a szabadság utáni vágy. Egyik is, másik is mélyen be van vésve a dalmátok szívébe — győzelmük előbb-utóbb kétségen kivüli.“

Majd kiterjeszkedik arra, a mit magam is több ízben hangoztattam, hogy egy Nagyhorvátország megteremtésétől nem kell tartanunk. Erről ezeket mondja:

„Mint valami rémképet, úgy festik a jövő Dólszláv birodalmát a magyarok előtt, mely Magyarország romlását fogja maga után vonni. Pedig ennek épen ellenkezője igaz, mert egyik nemzet a másikra támaszkodva lesz csak képes nemzeti létét föntantani, szemben azzal a

mindjobban fenyegető veszedelemmel, melyet a nyolcvan milliónyi németiség rengeteg hatalmu katonai és gazdasági szervezete magában rejt. Egyedül csak egy egymást szilárdul összetartó szövetségben láthatják szabadságuk biztosítékát úgy a magyarok és horvátok, mint általában az összes délszlávok. Ezzel tisztában van manapság minden egyes igaz dalmát hazafi és ennek szükségességéről meg van győződve Dalmácia egész lakossága, miért is *dalmátoknál ma már egész dogmává vált az a hit, hogy a szabadsághoz vezető ut csakis a Magyarországhoz való csatlakozás által lehető fel és hogy csakis egy a magyarokkal örök időre szóló igazságos és őszinte szövetségnek föntartása lehet egyedüli biztosítéka mindkettőjük szabadságának.*

Mindezt *Smodlaka József dr.* és *Tantaglia Ivo dr.* spalatoi hangadó politikusok írják. Megfontolandó szavak ezek, melyek igazolják azt az állítást, hogy a dalmát kérdés megoldásához a kedvező pillanat elérkezett.

Hogy kiviteli kereskedelmünk és gazdasági föllendülésünk érdekében mily nagy szükségünk van a dalmát kikötőkre már számtalanszor kifejtettem. Most csak utalva Kossuth Ferencnek a Duna—Tisza csatorna kéraésében június 22-én tartott anketén tett ama köztetszéssel fogadott kijelentésére, hogy közlekedési eszközeinknek érvényesítését mindenáron függetlenné kell tenni Ausztria akaratától. Fiumén át kell kijutnunk a világpiacokhoz nem pedig Bécsen át.

Mi hozzá teszszük hogy nemcsak Fiumén át, hanem a visszacsatolandó dalmát kikötőkön át is, mert hiszen Fiume szűk területénél fogva csak korlátozott arányban képes a forgalmat lebonyolítani s különösen az önálló vámterület létesítése esetén lesz elégtelen Fiume. Csak a dalmát kikötőkkel lehetünk képesek hatalmas tengeri kereskedelmet megteremteni. Ki kell építeni az ogulin—krimi vasutat, a melyen Spalatóba juthatunk, mely kikötőhely páratlan földrajzi fekvésénél fogva óriási lendületet adhat majd forgalmunknak. A kelet-indiai posta egy részét áttérlehetjük akkor Búndisiből — még pedig Budapesten át Spalatóba, ami mérhetetlen haszonnal járna reánk nézve.

Dalmácia visszacsatolása Fiumének nem lesz kárára. Maguk a fiumeiek kívánják a visszacsatolást, mert minden esetre kedvező Fiumére nézve, ha a Dalmát kikötők az osztrák forgalmi politika köréből a magyar politika körébe jutnak, mely majd gondoskodni fog arról, hogy a forgalom Ogulinnál olyképen oszthassék meg, hogy Fiumének mindig megmaradjon az a rész, a mely az ő földrajzi fekvésének körébe esik.

Az országos függetlenségi és 48-as párt programjába fölvetve Dalmácia visszacsatolását is, minden alkalmat meg kellene tehát ragadnia, hogy a kérdés megoldását egy lépéssel előbbre vigye. Sajnos, hogy a fölírat megszerkesztésénél ezt elmulasztotta. A fölírat aláírásából a lapokban közölt szöveg szerint kimaradt Dalmácia. Tavaly is így történt s akkor a *Budapesti Hirlap*-ban kifejtettem, hogy ez könnyen azt a téves föltevést okozhatja, mintha tételes törvényeink ellenére is a jogfolytonosságra nem vetnénk kellő súlyt, pedig az állami élet oly fontos megnyilatkozásánál, minő egy fölírat, a közjogilag helyes kifejezetre kiváló tekintettel kell lenni.

Az 1868: XXX. törvénycikk, mely a Horvát—Szlavon- és Dalmátországgal való viszonyunk rendezéséről szól, mindig Horvát—Szlavon- és Dalmátországi képviselőiről beszél. Ezt a közjogilag helyes formulát használja ő felsége a király is abban a kinevezési okmányban a melylyel a bánt mint Horvát—Szlavon- és Dalmátországi bánját nevezi ki. Fölszólalásomra *Batthyány* Tivadar gróf előadó módosítást terjesztett be, hogy Dalmácia is bevétecsék az aláírásba, mert ez törvények szerint Magyarországhoz tartozik csak nincs visszacsatolva. A módosítást a képviselőház általános helyeslés között elfogadta.

De nemcsak a mostani fölírat aláírásába kellett volna bele venni Dalmáciát, hanem a fölírat szövegében határozottan követelni kellett volna az 1868: XXX. törvénycikk ide vonatkozó szakaszainak végrehajtását. 1868 óta immár 38 év telt el s itt lenne az ideje, hogy törvénybe foglalt jogunk érvényre jusson.

1802-től 1848-ig számos országgyűlésen sürgették Dalmácia visszacsatolását, sőt a visszacsatolás az 1825—27, az 1832—36, az 1839—40 és az 1843—45-iki országgyűlésen az előleges sérelmek sorában foglal helyet. Ha elődeink ily nagy súlyt vetettek Dalmáciára, a mostani országgyűlésnek, melyről azt tartjuk, hogy a nagy nemzeti eszmék megvalósítására törekszik, szintén nem lett volna szabad arról megfeledkeznie.

A mulasztást az országgyűlésnek helyre kell hoznia s további munkásságában egyik legelső föladatának a dalmátkérdés rendezését kell tekintenie.

Rám utattam, hogy a dalmát közvélemény most velünk érez s e kedvező körülményt elszalasztani megjavíthatatlan tévedés lenne. A magyar imperiumnak pedig leghatalmasabb talpkövet fogjuk lerakni, ha Dalmáciát visszacsatolva az Adria keleti pontja — mint Nagy Lajos alatt volt — a Quarnerótól Budnágig a magyar szent korona fényét fogja emelni, annak erejét és gazdagságát fogja öregbíteni.

Il suffragio universale in Ungheria.

Per l'indipendenza del paese.

Per la sua importanza e pel fatto che è pubblicata da un giornale liberale e autorevole com'è il „Piccolo“, riportiamo dal „Piccolo della Sera“ di ieri la seguente corrispondenza da Budapest, di Arpad, che dà un'idea così chiara e così consolante della presente situazione in Ungheria e di quella prospera, bella, gloriosa a cui essa è avviata.

Arpad scrive:

„La vita della capitale langue; gli abitanti, costretti dalle loro occupazioni o dalle loro condizioni economiche, a rimanere in città durante i calori estivi, si sfogano riversandosi quando possono, sull'isola Margherita, delizioso ritrovo circondato dalle acque calme del Danubio, o si recano a passare la notte nell'Oes Budavára, piccola città di piacere che, insieme con l'architettura, serba e lo spirito sensuale dei Maomettani che anticamente l'abitavano. Nei ministeri invece il lavoro è febbrile: si preparano quelle leggi che daranno all'Ungheria un ordinamento più democratico, fortificheranno la sua costituzione, e l'avvieranno verso il miglioramento politico ed economico.

E' già pronto nelle sue linee generali il disegno di legge sul suffragio universale. Secondo esso il diritto elettorale è esteso a tutti i cittadini ungheresi di sesso maschile che abbiano compiuto i 24 anni, esclusi gli analfabeti e coloro che avessero subito condanne: il numero degli elettori ch'è ora di un milione e mezzo, sarà portato a circa 3 milioni e mezzo. Le elezioni saranno fatte in ogni comune del collegio, mentre adesso gli elettori sono obbligati per votare a recarsi nel capoluogo del collegio.

La circoscrizione elettorale sarà radicalmente cambiata e resa razionale. Vi sono adesso collegi di 400 elettori, come quello di Vizakna, mentre il VI quartiere di Budapest 11.000 elettori manda un solo deputato alla Camera.

Poss'amo fin d'ora prevedere con certa sicurezza quale sarà il Parlamento uscito dal suffragio universale. Intanto, per effetto dell'estensione del voto agli operai, è probabile che a Budapest, dove ci saranno 4 o 5 nuovi collegi, e nelle grandi città, dove il numero dei deputati sarà maggiore, la metà degli eletti apparterrà al partito socialista; si avrà così il vero debutto parlamentare di questo partito che adesso ha solo due rappresentanti alla Camera.

I nemici dell'Ungheria sperano che il suffragio universale possa indebolire il partito dell'indipendenza. Ma le loro speranze sembrano vane, perché il popolo delle campagne ungheresi è inflessibilmente kossuthiano. Il fervore dell'indipendenza nazionale gli pulsa nelle vene insieme col sangue.

I socialisti ungheresi s'intitolano perciò socialisti nazionali, ma in fondo sono semplicemente kossuthiani radicali. Essi lottano per la libertà della loro nazione; non vogliono scompigliare l'ordinamento sociale, ma migliorarlo; domandano sieno loro distribuite le terre dello Stato, ma intendono pagarle nel termine di 40 anni; chiedono

migliore amministrazione della giustizia e desiderano il diritto elettorale, desiderio che sarà appagato. In Parlamento propugneranno le idee kossuthiane sull'indipendenza economica, sul territorio doganale separato e sull'esercito nazionale.

In quanto agli internazionalisti, essi non hanno nessuna probabilità di trionfare in Ungheria: tutti i loro membri, fatte poche eccezioni, sono lavoratori stranieri. E' certo che gli internazionalisti non riusciranno ad eleggere più d'una diecina di deputati, mentre i deputati socialisti nazionali ungheresi potranno raggiungere la cinquantina.

I partiti del 67 continueranno a perdere terreno, dopo quello perduto nelle ultime elezioni, giacché il popolo ascolta malvolentieri quando gli si parla di unione coll'Austria; il partito costituzionale potrà forse inviare venti membri al Parlamento, e il popolare quindici. I nazionalisti slovacchi saranno forse dieci ed i rumeni quindici. I serbi aderiscono ai partiti del 67.

La maggioranza assoluta ed esuberante resterà dunque al partito dell'indipendenza.

Oltre al disegno di legge del suffragio universale, sono già schizzati nelle loro linee generali altri disegni a pro dell'industria, dell'economia nazionale ecc.

Durante gli ultimi quattro anni i Governi ungheresi hanno deplorabilmente trascurato la politica delle comunicazioni, trovando molto comodo di servirsi degli impianti già pronti dello Stato vicino, senza preoccuparsi degli inconvenienti, primo fra i quali il maggior costo delle comunicazioni terrestri. L'Ungheria possiede due porte naturali per lo sbocco per i suoi prodotti: Fiume sull'Adriatico, Galaz sul Mar Nero; di queste mai si occuparono i passati Governi, mai pensarono a sviluppare la linea di Fiume, a costruirne per Galaz, ad istituire società di navigazione sul Danubio e sul Mar Nero. Il Governo presente tenterà di riparare a queste trascuranze; fra l'altro è divisata la fondazione di una nuova società ungaro-americana per la navigazione Fiume-Nuova York.

Si cercherà anche di canalizzare il più ampiamente possibile la grande pianura, provvedendo alla navigazione interne per facilitare i trasporti. Per porre un argine all'emigrazione, si studia la distribuzione ai contadini delle parti più adatte alla coltivazione dei terreni appartenenti allo Stato.

Ai comitati sarà restituita l'estesa autonomia di cui godevano prima del 67, con essi ritorneranno ad essere i difensori della costituzione, i baluardi contro cui ritornavano spuntate le frecce dell'assolutismo.“

Az angol flotta Fiumében.

Ebéd a kormányzónál.

Gróf Nákó Sándor kormányzó tegnap este 8 órakor ebédet adott, az angol tengerészek és a város hivatalos férfianak tiszteletére. Az ebédén éppen *negyvennyolcan* voltak. A meghívottak a következők voltak:

A „Bu wark“, „Veberable“, „Forminable“, „Queen“, „Implacable“, „London“, „Irresistible“ és a „Barham“ hadi gőzösök következő tisztjei voltak hivatalosak: Acting Admiral the Right Hono-

urable Lord Charles, William Delapoe Beresford, Captain Frederik Charles Doveton Sturdee, Captain Osmond de Beauvoir Brock, Lieutenant Herbert Thomas Canning Gibbs, Fleet Paymaster John Anthony Koys, Rear Admiral Francis Charles Bridgeman, Captain Henry Benram Pelly, Lieutenant Alexander Riall Wadham Woods, Staff Paymaster Charles Fleetwood Pollard, Captain Ernest Alfred Simons, Captain Lewis Bayly, Captain George Edwin Patey, Captain Julian Charles Allix Wilkinson, Captain Lionel Crant Tufnell, Commander Murray Fraaer Sueter.

A hivatalos Fiume képviselőiben a következők kaptak meghívót:

Dr. Mentsik Ferenc, gróf Hoyos Ede, Faber konzul, neje és 3 leánya, Matuschka Alajos, Ehrlich Alajos, Prager Rezső, Racic Antal, Sandner Imre, Schieb Károly, Roediger Ernő, Dr. Vio Ferenc, Luppis A. F., Dr. Bellen András, Zanella Rikárd, gróf Wickenburg István, Lebrecht Viktor, Nikolaki Mikiós, Martinec Ignác, dr. Kukanic János Dubedouv Gaston, Weinhard Gusztáv, dr. Rákosi Imre, Lucich Klement, báró Busche Alfonz, Termatsits Kálmán, Neynier Henrik, Moravek Lipót, Donáth Imre, báró Zmajic Vince, Bacchich Imre, Zipser Alajos, dr. báró Pongrácz Vince.

Az ebédet a márványteremben tartották meg, honnan átvonultak a nagy szalonba és a nagy csarnokban feketézni, dohányozni.

Geyer Stefi néhány tetszést arató gyönyörű hegedűszáma után Berkes kintő bandája a Rákóci-indulót játszotta. A palota előtti angol kertben a „Banda Civica“ előbb az angol királyhimnusz, aztán Kölcsey Hymnusát játszotta végül pedig egy olasz dalt.

Az angol tiszteknek legjobban tetszett a csárdás, mit a jó cigánybandával többször megismételek.

Az obligát pohárköszöntők után vigan folyt az estély.

Az angol tiszteket cigánytól való kísérték az utcáig, oly nehezen tudtak megválni a kintő magyar zenétől.

Relazioni fra l'Ungheria e la Croazia.

E' di grande importanza il conoscere le recenti dichiarazioni fatte da Francesco Kossuth sulla relazione tra l'Ungheria e la Croazia, specialmente per ciò che riguarda la sincerità dei propositi della coalizione ungarica verso la Croazia. La pace, la fratellanza, il concorde lavoro nell'interesse comune devono essere le basi dell'avvenire dei popoli viventi intorno alla Corona di Santo Stefano, e Fiume nella speciale situazione deve essere e sarà oggetto delle premure di tutti, perchè per tutti è di vitale importanza che Fiume sorga grande, prospera, scena della molteplice attività dei popoli dell'Ungheria.

Un collaboratore del giornale di Budapest „Egyertertes“ ebbe un colloquio col ministro del commercio Kossuth, il quale parlò dei commenti di cui fu argomento quanto egli disse ad un giornalista croato a Karlsbad. Kossuth, parlando col giornalista ungherese, disse di non esser punto sorpreso che la stampa starceviciana non sia soddisfatta delle sue dichiarazioni a favore della nuova era in Croazia, ma che gli fa meraviglia come l'organo di quel partito possa affermare che il governo ungarico lusinghi i croati e la coalizione croata con promesse che non saranno mai mantenute. Allorchè fu presa e proclamata la risoluzione di Fiume, lo si fece non

per giuoco, ma col proposito che essa sia messa in atto e lo sarà. Noi non possiamo così facilmente dimenticare l'appoggio fraterno che i croati ci hanno offerto nella nostra lotta. Sarebbe cosa senza scopo che i magiari si facessero giuoco dei croati, poiché è chiaro che i due paesi sono avviati l'uno verso l'altro.

Kossuth dichiarò poi che la reincorporazione della Dalmazia deve avvenire, ed essa è pure compresa nella risoluzione di Fiume. Questa pretesa è pienamente giustificata. Finchè la situazione non sia chiarita, disse Kossuth, fa d'uopo che sfuggiamo le piccole contese. L'affare della bandiera ungherese a Otočac fu risolto a piena soddisfazione dell'Ungheria. Per ora attendiamo l'apertura della nuova Dieta, e siamo sicuri che il nuovo governo nazionale sarà di grande vantaggio alla Croazia.

HIREK.

— Személyi hírek. Dr. Havass Rezső királyi tanácsos, a Magyar Földrajzi Társaság alelnöke s politikai irodalmunkban a dalmát kérdésnek ugyszólván egyetlen monografistája, Fiumében idők s látogatásokat tesz a közélet kiválóbb fiúfiainál. — Báró Pongrácz Vince miniszteri tanácsos, a pénzügyminiszterium elnöki osztályának vezetője, pár nap óta Fiumében tartózkodik.

— Utóhangok az osztrák-magyar flotta látogatásához. Fiumében járt az osztrák-magyar flotta. Száz ágyulövés dörgött este reggel az uralkodó tiszteletére, lövés üdvözölte a kormányzót, a várost, a vacsorát, a reggelit s az ég tudja mit, de Szent-István napjának hajnalán, ledobva a zászlódiszt a büszke flotta, hangtalanul, zaj és feltűnés nélkül eltűnt a Quarnero felett lebegett ősi ködben, akár egy fizetés elől menekülő vén lump! Nemcsak arculütés, de ostobaság volt ezt éppen Fiumében tenni!

Hirdetjük, hogy állam és társadalom figyelme, ébersége forduljon a magyar város felé, szükségünk van minden tényező megfeszített erejére s az osztrák-magyar flotta itt Fiumében üti arcul a magyart! Bizonyára nem követte volna el a flotta ezt a Szent Istvánnapi ünneprontást akkor, ha tudja, hogy Fiume mögött áll az egész magyarság éber figyelme és szeretete, ha tudta volna, hogy Fiume minden dolgát aggodó szemekkel nézi a magyar közvélemény. Lásson egyszer már tisztán a magyar társadalom. Lásna be, hogy a jövőre, a nemzeti tengerészetre, tengerentuli kereskedelmünkre, vitális tengeri létkérdéseinkre rendkívüli fontossággal bír Fiume és az, hogy Fiume magyar-e vagy sem. Mult héten e lap hasábjain megjelent s a fiumei kérdésekkel foglalkozó cikkünk, melynek igazságát Horvátország sajtója is elismerte, minő eredményt szült?

Az olasz szótár minden szennyét dobta a magyarság jogait követelő magyarokra e kultúra latinával takarodzó, de attól távol álló töredék organuma s fő feyvere az volt, hogy egy hozzá irt levél alakjában a népet felhívta, hogy a magyarokat, de főleg a cikk íróját *verjék agyon*. Napokon át lázította a népet a nélkül, hogy hivatalos helyről beleavaltoktak volna. Mig a magyarság nem foglalkozik Fiumével, addig megtörténhetik, hogy egy magyar városban, idegen nyelvű sajtó, büntette-

nül hívhatja lázadásra a magyarság ellen az utca népét.

A fiumei kormányzóra nem hivatkozunk. Eddig a reprezentálás foglalta el idejét. De a mindenkori magyar kormány évtizedek óta sokat tehetett volna. Fiuméba magyar ezredet helyezni, az észszerűség követelménye; Fiumében a határrendőrséget felállítani a törvény is rendeli; Fiumében az államrendőrség behozatala éppen olyan égető szükség, mint volt Triesztben s ha az ottani autonómiát nem sértette, miért sértse itt, hol a trieszti autonómia szövevényi másolata van érvényben? Rendkívüli fontosságu volna a tanítói nevelés is, tekintettel az olasz nyelvre.

Az államnak kötelessége volna néhány magyar születésű, magyar érzelmű fiút Toscanába kiküldeni, hogy ott tanulják meg a tiszta olasz nyelvet s ezeket ültetni be a fiumei iskolákba. Nem kellene az olaszok anyanyelvét elvenni, sőt megtanulná a fiumei gyermek a dialektus helyett a tiszta olasz nyelvet. S olasz nyelven magyar hazaszeretetet tanulna. S mindez meglesz, ha a magyar társadalom tekintete Fiume féle fordul!

*

Fzeket az utóhangokat a budapesti P. N. füzte most a császári marina fiumei viziteléséhez. Azért reprodukáljuk, hogy rámutathassunk ime, a Karszton tul is mennyire tiszta szemüvegen kezdik már nézegetni azokat a lokális infámiákat miket mi szép Fiume hirnevének megrontóiról sajnos, oly sűrűn kényszerülünk feltárni és ostorozni.

— **Magyar primás és angol admirális.** A kormányzó dimer több apró jelenete közt legérdekesebb az volt mikor a Berkes parázs magyar nótái egész közel csábitották a cigány bandához Edvárd király tengerész tisztjeit. A viharezett hadfiak egész közre fogták a híres pesti cigányprimást, gyönyörűséggel hallgatták az igazi magyar zenét s egyik admirális magasztalólag ezt mondta a környezetének: „En nem tudom hogy vagyok vele, Londonban sokat hallottam már magyar cigányt, de igazi magyar cigányt csak most hallok először; azt kell hát hinnem, hogy azok a londoni magyar cigányok alkalmasint valami cigánybörbe bujt cseh trombitások voltak.“

— **A magyar Petrarca második temetése.** Az életében sokat hányatott magyar költő és vitéz, a virágénekek költőjét még a halála után is bolygatja a sors. A sokat hányatott költőt most temették másodszer. A szertartás vasárnap és hétfőn folyt le a következő kép:

Augusztus 26. (vasárnap). Reggel 9 órakor: A Balassa-hamvakat magába záró lepecsételt ládának bizottsági felnyitása, a hamvak koporsóba tétele s az erről szóló jegyzőkönyv felvétele. Déli 12 órakor: A koporsó ravatalra helyezése. A vármegeházán levő ravatal a közönség által délután fél óráig megtekinthető. A Liptószentmiklósról érkező koporsók a temetési szertartás megkezdéseig a ravatalra helyezendők. Délután: A fél ótig vonaton érkező vendégek bizottság által való fogadtatása az állomáson. Délután negyed 5 órakor: A hamvak egyházi beszentelése, miután a közönség gyászmenetben a koporsót a vasúti állomáshoz kíséri. Reggel háromnegyed 7 órakor: Indulás vonattal Királylehotára, ahol kocsik várnak. (A vonaton való utazás nem kötelező s a Hibbég 1 és fél órányi ut kocsin is megtehető.) Reggel 8 órakor: Királylehotára vasúti állomásról a koporsót szintén gyászmenet kíséretében Hibbég szállítják. Délelőtt fél tizenegy órakor: Hibbég, a ravatal mellett, Liptóvármegye törvényhatósága részéről Balló Rudolf megyei főjegyző s a budapesti irodalmi társaságok kiküldött szónoka, Ferenczy

Zoltán, alkalmi beszédet mond s a hozott koszorúk a koporsóra letételek. Ezután a koporsót a róm. kat. templomba viszik, hol ünnepélyes gyászmise lesz, mit a koporsó sirboltba tétele s a sirbolt lezárása követ. Délután 1 óra 50 perckor: Elutazás Királylehotára állomásról gyorsvonattal a Csorba-tóhoz. Délután 2 óra 18 perckor: Erkezés Csorbára s átszállás a csorbatói fogaskerekű vasútra. Délután fél 4 órakor: A csorbatói „Szálló“ vendéglőben ebéd. Délután 5 óra 45 perckor: A F. M. K. E. közgyűlésére érkező vendégek fogadtatása az állomáson a vármege alispánja által. Este 7 órakor: A F. M. K. E. igazgató választmánya ülést tart. Este 9 órakor ismerkedési estély a „Szálló“-vendéglőben. Kedden. Délelőtt fél 12 órakor: A F. M. K. E. XXIV. évi rendes közgyűlése a „Szálló“-vendéglő nagytermében. Délután 2 órakor: Társasbéd ugyanott. Este 9 órakor: Táncestély. Szerdán. Kirándulások a Dunajecen át Scsavinicára és esetleg Zakopanára.

— **A dalmát kérdés.** Ezen a címen ír ma vezércikket dr. Havass Rezső kir. tanácsos a *Fiumei Hirlap*-ban. A ma újra nagyon időszerű dalmát kérdéssel foglalkozik a cikk s érdekessége folytán legközelebbi számunkba olaszul is közöljük.

— **A kivándorlók szobra.** Amerikába elszármazott magyar testvéreink tudvalevőleg Budapesten szobrot állatának nagy Washingtonnak, hny így is leróják hálájukat a kenyéradó új haza irányában. Mint Budapestről most jelenik, a szobor eddig vitás helye tekintetében is megállapodtak már. A Clevelandban alakult szoborbizottság ugyanis először a budai oldalon fekvő Bomba-teret kérte a szobor helyéül. Ez a tér azonban távol esik a nagy forgalomtól s ezért az Országos Nemzeti Szövetség Washington szoborbizottsága előterjesztést tett a fővároshoz, hogy a szobrot a városligeti tó keleti partján, a széles lépcsőzetes főljárás előtt fekvő köröndön állítsák föl. A székesfőváros, valamint a közmunkák tanácsa a Nemzeti Szövetség előterjesztésének helyt adott s a szobor helyéül a kijelölt teret átengedte. A talpazat már is áll s az ércebe öntött szobrot szeptember 16-án nagy ünnepséggel fogják leleplezni.

— **Magyar pénzügyőrök s angol katonák barátkozása.** Mig az angol flotta tisztjei tegnap este a fényes kormányzó palotában mulatoztak, a hadihajók legénysége ugyan nem olyan fényes, de vigáság és kedélyesség tekintetében amaz mögött el nem maradó mulatságot rendezett Fiumében. Néhány angol matröz tudniillik bevetődött a pénzügyőri laktanya éttermébe, a hol a magyar pénzügyőrséggel összebarátkozva, ugyan nem előre összeállított programmu, de annál kedélyesebb mulatságot rögtönzött. A mulatság csakhamar zenével és táncsal lett egybekötve, mert táncosnő is akad rögtön a családos pénzügyőrök feleségeiből s leányaiból. A derék magyar pénzügyőrök igazi magyar vendégszeretettel fogadták vendégeiket. Az angolok parázs jókedvre hangolódtak s nagyon érdekes látványt nyújtott, midőn a csárdás ismeretlen zenéjére a jó fiúk a kék-vókot kezdték járni. A rögtönzött mulatság késő estig tartott. A pénzügyőrök aztán, hogy a hadihajókhoz elkisérjék, karon kapták angol vendégeiket s az elég zajos és népes éjben így járták be velük Fiume utcáit. Természetesen sok bámulója akad Edvárd király katonái, meg Wekerle pénzügyminiszter derék legényei összeölekezett csoportjainak.

x **Dr. Feles-féle Stomatín** a fogakat néhány napi használat után hó fehérré tisztítja. E magyar gyártmány kapl. a minden drogeriában és gyógyszerárban.

TAVIRATOK.

Üdvözlő küldöttség Jekelfalussynál.

Lompó, aug. 27. A szalkai választókerületnek több vezető férfija váratlanul megjelen lompói kastélyában időző Jekelfalussy Lajos honvédelmi miniszternél és az őt legutóbb ért méltatlan sajtótámadásért ragaszkodásának és bizalmának adott kifejezést. A minisztert a tisztelgő küldöttség nevében Kallós János ügyvéd üdvözölte. Jekelfalussy miniszter válaszában kijelentette, hogy e bizalmuk megnyilatkozása rendkívül jól esik neki mert a sajtó olyan időben ítélte el és tört pálcát felette, a mikor a volt ispánjával való ügynek tényállásáról tájékozatlan volt. Habár tudja — úgy mond — hogy a sajtó nagy része nem annyira a személye, mint inkább politikai állásból kifolyólag intézett támadást ellene ez az eljárás ezért munkakedvét lohasztani nem fogja, sőt fokozottabb mértékben igyekszik a tárcája keretébe tartozó működésével hazáját szolgálni.

A szegedi iparpártoló nagygyűlés.

Bánffy és az önálló gazdasági berendezkedés.

Szeged, aug. 27. Az iparpártoló nagygyűlésnek Sztéryny és Mezőssy államtitkárok részvételével tartott ülése után Klauzál Gábor szobrot leplezték le. A szoborleplezés után lakoma volt, a melyen a legérdekesebb fölszólalást Bánffy Dezső báró mondta. Hangoztatta, hogy a törvényhozásnak főcélját az ország önálló gazdasági berendezése képeze. Törekeznünk kell tehát, hogy az önálló gazdasági berendezést minél előbb készítsük elő. Gazdasági önállóság — úgy mond — sorompó nélkül elképzelhetetlen és az önállóság érdekében, mely szerinte 1910 után jöhet létre, komolyan és erősen kell küzdeni, mert ha ezt nem tesszük, akkor Magyarország gazdasági önállóságát kiépíteni nem tudjuk. Sztéryny József államtitkár válaszában kijelentette, hogy beszédében talált egy aránylatot, mely azt sejteti, hogy a magyar iparpártolás az ipar keretében meddő törekvés. Ezzel az ellenvetéssel nem először találkozok. Magyarország gazdaságilag az 1917-ig adott helyzet előtt áll és a kormány tudja kötelességét, hogy a nemzet addig az ideig a gazdasági önállóságra előkészítse.

Bánffy Dezső báró válaszában kijelenti, hogy már most tisztába akar jönni a végcéllal és a gazdasági önállóság beállítását a kormány programjává kell tenni.

Agyonlőtt tábarnok.

Szentpétervár, aug. 27. Minn tábarnok ma délelőtt családjával a péterhofi állomáson tartózkodott, a mikor egy fiatal leány hozzálépett és revolverrel többször rálőtt. A tábarnok eszméletlenül összeesett és néhány pillanat múlva meghalt. A merénylő leányt, akinek kilétét eddig még nem sikerült megállapítani, letartóztatták.

Thury Zoltán meghalt.

Budapest, aug. 27. Thury Zoltán, az ismert író és színműíró tüdővészben ma 36 éves korában meghalt. A beteg író a telet Meranban töltötte és látszólag egészségesen tért vissza családjához. Ujabb azonban ismét leverte lábáról a súlyos betegség és hónapok óta volt ágyban fekvő, mig ma szenvedésétől megváltotta a halál. A budapesti újságírók egyesületének elnöksége diszszirhelyet kért az elhunyt író számára, a mit a főváros meg is adott. Temetése szerdán délután lesz.

Vasuti szerencsétlenség.

Baja, aug. 27. A Szabadkára induló személyvonat az egyik átjárónál elütött egy hintót, amelyben Krikorszky jómódu birtokos ült a feleségével és fiával. Krikorszky, aki a robogó vonat alá került, szörnyen halt. Nejeének fél lábát metszették le a vonat kerekei. Haldokolva szállították haza. A fiúnak sikerült megmenekülnie és semmi baja sincs.

Kirabolt takarékpénztár.

Paks, aug. 27. A dunaföldvári községi pénztárt az elmúlt éjjel ismeretlen tettesek kirabolták és 17,000 korona készpénzt vittek el. Rasovszky főszolgabíró ma Paksról Dunaföldvárra utazott, hogy a vizsgálatot megindítsa. A gyanu több iekintélyes polgárra hárul.

Una deputazione in onore di Jekelfalussy.

Lompó, 27. Questa mattina una numerosa deputazione degli elettori del collegio di Szalka, sostituita delle persone più ragguardevoli, si è presentata inaspettata al castello di Lompo; ove si trova il ministro degli honved generale Jekelfalussy. L'oratore della deputazione Giov. Kallos, avvocato, ha salutato il Jekelfalussy e gli ha dichiarato che i suoi elettori di tutto cuore con lui, che lo stimano altamente, e che hanno voluto con questa visita protestare contro gli attacchi ingiusti della stampa contro il loro amatissimo deputato.

Jekelfalussy rispose molto commosso e riconoscente, che la presenza della deputazione lo rende grandemente soddisfatto, e gli è compenso esuberante ai dispiaceri avuti per l'ingiustizia della stampa che lo fece bersaglio di gravi accuse prima ancora ch'egli potesse comprendere di che si trattasse. Sa che fu attaccato unicamente per ragioni politiche, da nemici che sono senza coscienza e senza pudore. Ma ciò non lo distrarrà dalla sua missione, ch'egli vuole compiere interamente.

Disgrazia ferroviaria.

Baja, 27. - Il treno passeggeri ch'era partito per Szabadka, in incrocamento vie ha urtato contro una carrozza che veniva traverso la sua strada. Nella carrozza si trovavano tre persone: il ricco possidente Krikorszki, sua moglie, suo figlio. La carrozza fu travolta; il Krikorszki è morto sul colpo, sua moglie ha avuta strappata una gamba; il bambino è illeso.

